

Pembentukan Istilah COVID-19 di Media Sosial: Analisis Sosioterminologi

The Formation of COVID-19 Terminology on Social Media: A Socio-terminological Analysis

¹Nur Ayu Zahira Mazlan

²Junaini Kasdan

¹Pusat Kajian Bahasa dan Lingustik (PKBL), UKM
Universiti Kebangsaan Malaysia

²Institut Alam dan Tamadun Melayu (ATMA), UKM
Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence e-mel: 2junaini@ukm.edu.my

ABSTRAK

Sejak jangkitan pertama COVID-19 pada tahun 2019, pelbagai istilah baharu muncul bagi menjelaskan konsep-konsep yang berkaitan, supaya segala arahan atau maklumat tentang penyakit ini dapat difahami dengan baik, bukan sahaja oleh pengamal dalam bidang tetapi juga oleh masyarakat awam. Menyedari akan peri pentingnya istilah-istilah ini, maka kajian ini bertujuan mengenal pasti istilah dan pola istilah baharu COVID-19 yang digunakan oleh KKM melalui media sosial Twitter KKM Portal MyHealth, dengan berpandukan Pedoman Umum Pembentukan Istilah Bahasa Melayu (PUIBM). Hasil kajian mencatatkan sebanyak 62 istilah COVID-19 yang digunakan secara aktif oleh KKM. Hasil membandingkan istilah yang dikenal pasti dengan pangkalan data istilah DBP pula mendapati sebanyak 15 istilah merupakan istilah lama yang digunakan dalam pelbagai bidang, 27 istilah COVID-19 telah diberikan padanan bahasa Melayunya dan 20 istilah merupakan istilah baharu yang tidak terdapat dalam pangkalan data istilah DBP tetapi digunakan secara produktif oleh KKM. Tinjauan daripada aspek pola pembentukan istilah, kajian mendapati pengguna istilah lebih cenderung menggunakan istilah bahasa Melayu atau gabungan bahasa Melayu dan bahasa Inggeris. Hakikatnya, pendekatan sosioterminologi menjelaskan bahawa pembentukan istilah baru tidak perlu hanya bergantung kepada badan yang diberikan kepada badan tertentu, sebaliknya dapat dilakukan oleh pengguna bahasa dengan mematuhi pedoman yang ditetapkan. Kajian seumpama ini penting untuk membantu memartabatkan bahasa Melayu sebagai bahasa ilmu.

Kata kunci : COVID-19, peristilahan, sosioterminologi, pembentukan istilah, PUIBM

ABSTRACT

Since the first COVID-19 infection in 2019, new various terms have emerged to explain the relevant concepts. Any instructions or information about the disease can well know by practitioners in the field and the general public. This study aims to identify new terms and the terms COVID-19 used by the Ministry of Health through the social media Twitter which is MyHealth MOH Portal, a term guided based on the Pedoman Umum Pembentukan Istilah Bahasa Melayu (PUIBM). The results of the study recorded a total of 62 COVID-19 terms

that MOH actively uses. Results comparing the terms identified by terminology database DBP found that the 15 terms are an old term used in many fields. In addition, 27 terms COVID-19 has given the matches in Malay, and 20 the terms a new term which is not found in the database term DBP but used productively by MOH. Review of the pattern formation of the term, the study found that users are more likely to use the Malay term or combination of Malay and English. The socio-terminological approach explains that the formation of new terms should not only depend on the body assigned to a particular body; instead. The language used can do the language used by adhering to established guidelines. Studies such as this are essential to help uphold the Malay language as the language of science.

Keywords: COVID-19, terminology, socio-terminology, term formation, PUPIBM

1. Pengenalan

Pandemik COVID-19, dikenali sebagai pandemik koronavirus atau wabak virus korona yang merupakan satu pandemik penyakit koronavirus 2019 di mana sedang tular penyebarannya secara global. Virus korona yang menyebabkan punca berlakunya sindrom pernafasan akut teruk 2 (SARS-CoV-2). Wabak ini pada mulanya dikesan pada pertengahan Disember 2019 di bandar raya Wuhan, Hubei, China, dan telah diiktiraf sebagai pandemik oleh Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO) pada 11 Mac 2020. Sehingga 28 September 2020, lebih 33.4 juta kes COVID-19 telah dilaporkan di lebih 188 buah negara dan wilayah, mengakibatkan lebih 1.004 juta kematian manakala lebih 24.7 juta orang telah pulih.

Ekoran kemunculan virus ini di Malaysia sedikit sebanyak telah menambah perbendaharaan kata atau istilah baharu yang wujud di Malaysia dari segi linguistik. Banyak perkataan baharu yang telah digunapakai untuk disesuaikan dalam keadaan yang melanda negara sekarang. Peristilahan merupakan satu konsep ilmu, konsep makna takrifannya tentang kata dan lambang linguistik. (Depecker, 2015 dalam kajian Hasnah Mohamad). Proses pembentukan istilah ini juga telah menyebabkan pembentukan istilah baharu dalam bahasa Melayu yang terdiri daripada pelbagai bidang. Istilah ini telah menyimpan makna baharu yang digunakan untuk penyebaran istilah dan melancarkan proses komunikasi dalam bidang yang khusus. Contohnya, dalam bidang fizik, kimia, matematik dan juga perubatan. Dalam konteks bahasa Melayu, peristilahan merupakan satu daripada aspek penting dalam pembinaannya, khususnya dalam usaha meningkatkan taraf dan memantapkan bahasa Melayu sebagai bahasa ilmu. Justeru, kegiatan penggubalan istilah secara terancang di Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP) telah dimulai sejak tahun 1956.

Setiap hari muncul istilah baharu atau kata yang mengungkap ilmu-ilmu tersebut. Pengembangan istilah boleh dikatakan banyak seperti cendawan tumbuh selepas hujan telah menyebabkan pakar-pakar bidang tertarik dalam mengkaji pembentukan istilah. Kepentingan kajian peristilahan dalam bidang COVID-19 ini kepada masyarakat ialah supaya mampu untuk mendidik rakyat tangani virus ini dengan menggunakan istilah yang betul. Contoh yang boleh dilihat bagi istilah COVID-19 ialah istilah *penjarakan fizikal* yang dahulunya digunakan sebagai *penjarakan sosial*. Penggunaan istilah yang tidak tepat ini telah mewujudkan kekeliruan kepada masyarakat kerana penjarakan sosial tidak membawa konsep sukatan atau ukuran setepat dan sejitu penjarakan fizikal. Kita tidak boleh membayangkan apakah itu satu meter dari sudut sosial dan bezanya dengan dua meter penjarakan sosial? Sebaliknya ia amat jelas dari sudut penjarakan fizikal. Hal ini malah boleh dibuktikan begitu mudah sekali dari segi mendidik. Istilah penjarakan sosial bukan sahaja tidak tepat, tetapi mengeliru lagi mengusutkan. Sudah tentu ia bertentangan dengan niat mendidik apatah lagi membudayakan kefahaman dan amalan kebersihan serta kesihatan yang tertib. Oleh itu WHO

wajar mengiktiraf serta mengesyorkan penggunaan penjarakan fizikal dan bukan penjarakan sosial (Prof Emeritus Tan Sri Dr Dzulkifli Abdul Razak, 2020)

2. Sorotan Kajian Lalu

Pembentukan istilah merupakan satu perkara yang tidak boleh dipandang remeh dan mudah. Dalam mewujudkan istilah baharu dalam sesuatu bidang, pelbagai usaha telah dilakukan supaya istilah tersebut dapat diterima oleh semua masyarakat yang akan menggunakannya. Istilah tersebut juga haruslah digubal berasaskan ilmu pengetahuan yang tinggi dalam proses pembentukan istilah baharu. Fauzilahyaton Mustafa (2002) dan Othman Ismail (1992) menyatakan proses pembentukan istilah merupakan satu proses yang sukar. Proses pembentukan istilah melibatkan proses pengumpulan, penggubalan, pengesahan, pentakrifan dan penyelarasan. Kerja penggubalan memerlukan komitmen, kesungguhan, kerajinan, kesabaran, pengorbanan dan rasa cinta akan bahasa sendiri. Kerja penggubalan turut memerlukan pengorbanan masa, tenaga dan kepakaran pakar bidang dan urus setia peristilahan. Othman Ismail (1992) juga menjelaskan penciptaan istilah memerlukan mereka yang berkemahiran tinggi dalam selok-belok bahasa dan melibatkan pelbagai kepakaran. Perkara ini adalah amat penting kerana membantu dalam pembentukan korpus baharu berkaitan dengan istilah yang mampu diterima oleh orang ramai dan memberikan imej yang baik dalam pembentukan peristilahan baharu di Malaysia.

Saban hari, kemunculan istilah baharu semakin banyak dijumpai digunakan dalam sesuatu bidang. Perkara ini sedikit sebanyak menjadi punca permasalahan dalam kajian kerana wujudnya lambakan istilah baharu yang sesetengahnya masih baharu kepada masyarakat. Walau bagaimanapun, kemunculan istilah baharu ini merupakan satu korpus baharu yang perlu diketahui dalam bidang linguistik. Kajian istilah dalam sesuatu bidang juga telah banyak dilaksanakan oleh pengkaji terdahulu. Rusli Abdul Ghani & Hazimah Yusof (2001) dalam kajian mereka, *Penggunaan Istilah Teknologi Maklumat dan Komunikasi: Suatu Kajian Berdasarkan Teks Akhbar Harian*, telah mengumpulkan istilah teknologi maklumat dalam bahasa Melayu yang digunakan dalam penulisan akhbar Berita Harian dan Utusan Malaysia. Hal ini sebagai usaha dalam mempercepatkan proses pembentukan istilah oleh pakar istilah dalam bidang yang pesat berkembang seperti bidang teknologi maklumat supaya penyampaian ilmu dalam bidang ini tidak jauh ketinggalan dalam bahasa Melayu di Malaysia. Perkara ini perlu turut diaplikasikan dalam bidang lain supaya bahasa Melayu itu dilihat turut berkembang mengikut peredaran zaman. Kajian ini telah membuktikan bahawa proses pembentukan istilah menjadi lebih mencabar dari masa ke masa. Namun begitu, kajian yang mereka lakukan tertumpu kepada bidang lain iaitu analisis sosiokognitif malah menyentuh penelitian terhadap istilah teknologi maklumat.

Selain itu, terdapat kajian yang dijalankan oleh Junani Kasdan, Rusmadi Baharudin dan Anis Shahira Shamsuri (2020). Kajian lepas ini menganalisis dan menghuraikan fenomena penciptaan istilah tentang COVID-19, yang beredar dalam kalangan masyarakat dari perspektif sosioterminologi. Mereka menggunakan data teks yang dikeluarkan oleh Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM) yang diambil bermula 16 Januari 2020 sehingga 10 Mei 2020 untuk dijadikan sebagai data kajian. Penelitian dalam kes kemunculan istilah baharu COVID-19 ini kebanyakannya dicipta dan dihasilkan oleh Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM) itu sendiri. Hal ini kerana, KKM lebih mahir dengan istilah kesihatan yang perlu digunakan dalam konteks kesihatan. Hasil pengumpulan data untuk tujuan analisis, kajian ini menggunakan pendekatan iaitu analisis sosioterminologi dan membandingkan istilah COVID-19 berdasarkan teks dengan istilah korpus yang disediakan oleh Dewan Bahasa Dan Pustaka (DBP).

Seterusnya, kajian yang dijalankan oleh Asrul Azuan Mat Dehan, Hajah Nor Azuwan Yaakob, Jama'yah Zakaria (2014) yang bertajuk *Gerak Kerja '5P' Pembentukan Istilah Bahasa Melayu*. Kajian merupakan kajian deskriptif untuk menganalisis sumber dan prosedur pentadbiran pembentukan istilah bahasa Melayu daripada bahasa asing. Kajian ini dilakukan untuk memberi pendedahan kepada pengguna tentang prosedur pentadbiran yang ditetapkan oleh Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP) untuk membentuk istilah bahasa Melayu daripada bahasa asing. Dapatan kajian menunjukkan bahawa terdapat tiga sumber utama yang dimanfaatkan dalam pembentukan istilah, iaitu bahasa Melayu, bahasa yang serumpun dengan bahasa Melayu dan bahasa asing (bahasa Inggeris dan bahasa Arab). Berdasarkan analisis dari sudut prosedur pembentukan istilah bahasa Melayu, terdapat lima prosedur pentadbiran pembentukan istilah bahasa Melayu, iaitu penggubalan, pengesahan, penyelarasan, pemanuskripan dan penyebaran. Prosedur pentadbiran pembentukan istilah bahasa Melayu merupakan satu elemen atau proses yang rumit dan mengambil jangka masa yang panjang. Prosedur ini perlu didedahkan kepada pengguna istilah bahasa Melayu untuk meningkatkan martabat bahasa Melayu ke peringkat global. Berikut adalah perkara yang juga berlaku semasa pembentukan istilah bahasa Melayu bagi COVID-19.

Pelbagai proses telah dilakukan dalam pembentukan istilah baharu oleh KKM ini seperti penyerapan bahasa asing iaitu bahasa Inggeris dalam mewujudkan istilah baharu COVID-19. Menurut Junaini Kasdan (2015) dan Junaini Kasdan et. al (2017), peminjaman daripada istilah bahasa sumber (bahasa Inggeris) ini tidak dapat dielakkan disebabkan sebahagian besar bidang ilmu adalah berteraskan bahasa Inggeris. Peminjaman bahasa ini boleh membawa kepada ketidakselarasan istilah dalam bahasa Melayu. Tidak semua masyarakat menggunakan istilah yang sama, sebahagian dari mereka lebih memilih menggunakan bahasa Inggeris berbanding bahasa Melayu kerana mereka lebih selesa menuturkannya. Hal ini telah menyebabkan istilah yang digunakan itu tidak sama dan boleh menimbulkan kekeliruan kepada masyarakat. Ini kerana Malaysia terdiri daripada pelbagai kaum yang menyebabkan mereka memilih sumber rujukan yang berlainan. Tidak semua orang selesa dan memilih bahasa Melayu sebagai bahasa harian mereka. Ini menyebabkan mereka memilih untuk menggunakan bahasa yang mereka selesa iaitu bahasa Inggeris berbanding bahasa Melayu sebagai istilah atau rujukan COVID-19 ini. Walau bagaimanapun, perkara ini dianggap relevan yang boleh berlaku dalam kalangan masyarakat yang menuturkannya. Hal ini kerana, penggunaan istilah yang dibuat dah dipilih adalah perlu bersesuaian dengan bidang dan konsep untuk mengaplikasikan pembentukan istilah baharu tersebut namun sebaiknya perkara yang berbeza konsep dan bidang bagi satu istilah yang sama perlulah dielakkan kerana boleh menyebabkan salah faham sewaktu berkomunikasi.

Secara keseluruhannya, walaupun banyak kajian yang telah dilakukan oleh pengkaji lepas berkaitan dengan pembentukan istilah bahasa Melayu pelbagai bidang dan juga pembentukan istilah COVID-19 menggunakan analisis sosioterminologi kepada masyarakat, namun tiada lagi kajian tentang analisis pembentukan istilah COVID-19 yang dijalankan oleh pengkaji terdahulu terutamanya di dalam bidang sosioterminologi menggunakan data media sosial iaitu. Oleh yang demikian, kajian ini akan mengangkat penggunaan istilah COVID-19 yang wujud di media sosial iaitu 'twitter'. Justeru, kajian ini bertujuan (1) mengenal pasti istilah baharu COVID-19 di media sosial iaitu 'twitter'; (2) menganalisis istilah baharu COVID-19 berdasarkan Pedoman Umum Pembentukan Istilah bahasa Melayu; dan (3) menghuraikan atau menjelaskan fenomena pembentukan istilah yang berlaku menggunakan pendekatan sosioterminologi.

3. Metodologi Kajian

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif iaitu analisis kandungan dengan mengumpul data yang diperolehi daripada media sosial *www.twitter.com* yang mengandungi istilah COVID-19. Sumber primer kajian ini ialah kaedah kepustakaan yang diambil daripada Twitter. Melalui kaedah ini, pengkaji dapat mengumpul maklumat dan permasalahan kajian dalam pelbagai sumber bahan kajian seperti buku, tesis, jurnal, makalah dan sebagainya. Hal ini kerana kaedah ini merupakan salah satu cara yang digunakan oleh orang ramai dalam membantu mereka mencari maklumat tambahan dengan sumber yang sah.

Selain itu, pengkaji juga menggunakan kaedah kepustakaan yang lain dengan melayari internet. Hal ini kerana, internet merupakan salah satu platform yang berguna kepada pengkaji dalam mencari maklumat tambahan yang berguna dan juga pantas. Antara laman sesawang yang diakses untuk mendapatkan maklumat ialah Wikipedia, jurnal online dan juga sebagainya. Rujukan daripada sumber internet ini dapat membantu pengkaji untuk memperoleh maklumat yang lebih luas berdasarkan dengan skop kajian. Sebelum memulakan kajian, pengkaji telah memilih data kajian yang sudah dikecilkan skopnya. Kajian ini memanfaatkan data yang diperolehi dari laman sosial Twitter dengan memfokuskan satu pengguna sahaja iaitu KKM Portal MyHealth.

Data yang digunakan dalam kajian ini diperolehi daripada kiriman di laman peribadi pengguna Twitter yang dipilih iaitu KKM Portal MyHealth @ MyHEALTHKKM oleh pengkaji di antara bulan November 2020 hingga Februari 2021, iaitu ketika gelombang ketiga penyebaran virus COVID-19. Data yang dimuat turun tersebut berkategori data terbuka serta dipamerkan oleh pemilik akaun untuk bacaan umum. Pemilihan teks akaun Twitter tersebut hanya berdasarkan kepada kiriman berkaitan COVID-19 sahaja. Dalam pemrosesan data, pengkaji mengambil data yang telah dikumpul dan mula meneliti satu persatu istilah yang terkandung dalam tweet setiap pengguna twitter tersebut secara manual. Istilah-istilah tersebut telah dianalisis dan ditentukan mengikut kategori dan jenis-jenis kumpulan yang bersesuaian berdasarkan kaedah yang dipilih. Melalui kaedah ini istilah tersebut dapat diterangkan dengan jelas istilah yang terkandung di dalamnya dan dapat dibezakan dengan jelas antara satu sama lain dan cara pembentukannya adalah berbeza mengikut kepada yang dilakukan oleh pihak DBP.

Selanjutnya, PUIBM (2004) digunakan dalam menganalisis data istilah bagi menghuraikan kesejajaran pembentukannya dengan pedoman sedia ada. Pedoman ini menggariskan tiga langkah untuk membentuk istilah yang konsepnya diambil dari luar, seperti yang berikut;

- (i) penterjemahan (secara langsung atau perekaan)
- (ii) penyerapan (tanpa atau dengan penyesuaian ejaan)
- (iii) gabungan penterjemahan dan penyerapan

Bagi menjelaskan fenomena pembentukan istilah yang berlaku, pendekatan sosioterminologi dimantaafatkan.

4. Dapatan Kajian

Hasil kajian mendapati bahawa setelah diteliti data yang telah dikutip, pengkaji telah mengenal pasti sebanyak 62 istilah COVID-19 yang kerap digunakan oleh akaun rasmi portal MyHEALTH di Twitter. Istilah yang dijumpai ini termasuklah istilah lama, baharu dan juga yang paling baharu ditemui oleh pengkaji yang dan sebahagiannya belum dibakukan oleh DBP. Ketiga-tiga jenis istilah tersebut dibahagikan mengikut kelompok tertentu.

4.1 Istilah COVID-19 di media sosial TWITTER

Sejak kewujudan COVID-19 di Malaysia, terdapat banyak teks yang dikeluarkan bagi membahaskan tentang masalah ini. Tidak ketinggalan juga media sosial yang merupakan salah satu platform dalam menyampaikan berita terkini tentang COVID-19. Setelah diteliti data yang telah dikutip, pengkaji telah mengenal pasti sebanyak 62 istilah COVID-19 yang kerap digunakan oleh akaun rasmi portal MyHEALTH di Twitter. Istilah yang dijumpai ini termasuklah istilah lama, baharu dan juga yang paling baharu ditemui oleh pengkaji yang dan sebahagiannya belum dibakukan oleh DBP. Ketiga-tiga jenis istilah tersebut dibahagikan mengikut kelompok tertentu. Dalam konteks peristilahan COVID-19 yang digunakan oleh portal MyHEALTH, kajian mendapati bahawa sebanyak 24.2 % (15) adalah merupakan istilah lama namun muncul semula dan kerap digunakan berkaitan dengan isu COVID-19. Semua istilah lama yang ditemui adalah seperti yang disenaraikan dalam Jadual 2.

JADUAL 1. Istilah lama yang digunakan oleh Portal MyHEALTH yang dibakukan oleh DBP dalam pelbagai bidang

BAHASA INGGERIS	BAHASA MELAYU
<i>Glove</i>	Sarung tangan
<i>Symptom</i>	Gejala
<i>Frontliers</i>	Barisan hadapan
<i>Sanitation</i>	Sanitasi
<i>Plague</i>	Wabak
<i>Physical activities</i>	Aktiviti fizikal
<i>Epidemic</i>	Epidemik
<i>Compound rate</i>	Kadar kompaun
<i>Disinfection</i>	Disinfeksi
<i>Vaccine</i>	Vaksin
<i>New norm</i>	Norma baharu
<i>Standard operation procedure</i>	Prosedur operasi standard (SOP)
<i>Swab test</i>	Ujian swap
<i>Movement control order (MCO)</i>	Perintah kawalan pergerakan
<i>Test</i>	Saringan

Di samping itu, istilah sebanyak 42.8 % (27) ditemui yang digunakan oleh portal MyHealth sudah pernah dibakukan oleh DBP dalam subbidang 'Kesihatan Awam'. Hal ini menunjukkan bahawa istilah tersebut adalah baharu yang wujud disebabkan oleh penyakit ini. Hal ini juga menunjukkan bahawa istilah, khususnya istilah perubatan yang digubal oleh DBP berjaya disebarkan, diterima dan digunakan oleh masyarakat. Seterusnya semasa menjalankan kajian, pengkaji telah menemui sebanyak 31.7 % (20) istilah baharu yang belum dibakukan oleh DBP. Pengkaji telah memanfaatkan data istilah baharu COVID-19 yang wujud di Twitter bermula November 2020 sehingga Februari 2021. Sebanyak 47 istilah baharu ditemui yang digunakan oleh portal MyHEALTH untuk menyampaikan maklumat berkaitan dengan COVID-19.

Istilah yang disenaraikan ini termasuklah istilah baharu yang telah dibakukan oleh DBP dan sebahagian daripadanya adalah baharu dan masih tiada di PRPM. Penemuan istilah baharu yang wujud di Twitter tetapi masih belum dibakukan oleh DBP agak banyak dan tersebar luas di media sosial. Hal ini membuktikan bahawa masyarakat terlibat secara aktif dalam pembentukan istilah kerana berjaya disebarkan oleh masyarakat dan digunakan secara meluas di media sosial. Kajian ini berjaya mengenal pasti 20 istilah COVID-19 yang belum dibakukan oleh DBP, seperti yang disenaraikan dalam Jadual 2. Walau bagaimanapun, istilah-istilah ini digunakan secara kerap oleh KKM dalam penyebaran maklumat COVID-19.

JADUAL 2. Istilah COVID-19 yang belum dibakukan oleh DBP

ISTILAH Inggeris	BAHASA MELAYU
<i>Decontamination</i>	Nyahkuman
<i>Pandemic COVID-19</i>	Pandemik COVID-19
<i>Casual contact</i>	Kontak kasual
<i>Vaccine COVID-19</i>	Vaksin COVID-19
<i>Vaccine Immunization</i>	Imunisasi vaksin
<i>Active cluster</i>	Kluster aktif
<i>Active cases</i>	Kes aktif
<i>Positive cases COVID-19</i>	Kes positif COVID-19
<i>Negative cases COVID-19</i>	Kes negatif COVID-19
<i>Risk reception</i>	Persepsi risiko
<i>COVID-19 chain</i>	Rangkaian COVID-19
<i>Red zone</i>	Zon merah
<i>Daily case</i>	Kes harian
<i>Cured case</i>	Kes sembuh
<i>Case distribution</i>	Taburan kes
<i>Yellow zone</i>	Zon kuning
<i>Flatten The Curve</i>	Melandaikan keluk
<i>Self Health Monitoring</i>	Pemantauan kesihatan sendiri
<i>3W (wash, wear, warn)</i>	
<i>3C (crowded place, confine space, close conversation)</i>	3S (sesak, sempit, sembang jarak dekat)

4.2 Pembentukan Istilah Baharu COVID-19

Pedoman Umum Pembentukan Bahasa Melayu (2004) mendefinisikan istilah sebagai kata atau gabungan kata yang menerangkan dengan jelas tentang sesuatu makna, konsep, keadaan atau ciri khusus dalam bidang tertentu. Menurut Ainon Mahamad & Abdullah Hassan (2008) usaha pembentukan istilah secara terancang tidak lain dan tidak bukan adalah sebahagian daripada usaha kodifikasi bahasa dari sudut penambahan kosa kata dengan motif untuk mengangkat taraf bahasa Melayu menjadi bahasa intelektual dan bahasa ilmu tinggi. Berdasarkan huraian di atas dapatlah dirumuskan bahawa istilah berkait rapat dengan tiga komponen tersebut iaitu kata, konsep, dan makna. Jadi berdasarkan definisi dia atas, wajarlah pengkaji menggunakan Pedoman Umum Pembentukan Bahasa Melayu sebagai panduan menganalisis pembentukan istilah bahasa Melayu berkaitan dengan COVID-19.

i. Proses Penterjemahan

Ekoran kemajuan yang melanda dunia, kini bidang-bidang peristilahan akan terus berkembang sesuai dengan dengan bidang-bidang ilmu yang ada. Pengungkapan kepada bidang peristilahan ini telah menghasilkan istilah-istilah baharu yang sebahagiannya dibawa masuk oleh bahasa asing seperti Inggeris, Arab dan juga bahasa-bahasa yang lain. Istilah adalah merupakan asalnya kata-kata umum namun boleh dibentuk menjadi istilah. Contohnya kesihatan kepada kesihatan sendiri. Setiap istilah yang wujud ini tidak boleh dibentuk sesuka hati tetapi perlu mengikut piawaian yang telah ditetapkan oleh pihak DBP. Istilah ialah kata atau gabungan kata yang dengan jelas menerangkan makna, konsep, proses, keadaan atau ciri yang khusus dalam bidang tertentu. Menurut PUIBM 1992, tataistilah ialah kumpulan peraturan untuk membentuk istilah (termasuklah kumpulan istilah yang dihasilkannya) dan tatanama ialah kumpulan peraturan untuk menentukan nama dalam bidang ilmu (termasuklah kumpulan nama yang dihasilkannya).

Cara memanfaatkan istilah asing ke dalam Bahasa Melayu termasuklah melalui melakukan penterjemahan. Kaedah mencari padanan bagi bahasa Melayu untuk istilah asing hendaklah dengan syarat makna istilah terjemahan dalam bahasa Melayu itu tepat dengan makna istilah asal dalam bahasa asing. Contoh istilah tersebut akan dipaparkan dalam Jadual 3. Daripada Jadual tersebut dapat dilihat bahawa istilah bahasa Melayu ini asalnya adalah daripada bahasa Inggeris namun diterjemahkan kepada bahasa Melayu mengikut pemikiran orang Melayu. Penterjemahan tersebut juga adalah tidak tertumpu kepada satu frasa sahaja sebaliknya boleh menjadi klausa mengikut kesesuaian bahasa Melayu itu sendiri.

JADUAL 3. Istilah baharu yang melalui proses penterjemahan.

Istilah Inggeris	Bahasa Melayu
<i>Person Under Monitoring</i>	Orang Dalam Pemantauan
<i>Self Isolation</i>	Pengasingan Kendiri
<i>Self Regulation</i>	Kawalan Kendiri
<i>Face Mask</i>	Pelutup Muka
<i>Patient Under Surveillance</i>	Pesakit Dalam Pengawasan
<i>R-Naught</i>	Nilai Kebolehhajangan
<i>Chain Of Infection</i>	Rantaian Jangkitan
<i>Soft Landing</i>	Pemulihan Bertahap
<i>Home Surveillance</i>	Pengawasan Di Rumah
<i>Flatten The Curve</i>	Melandaikan Keluk
<i>Self Health Monitoring</i>	Pemantauan Kesihatan Kendiri
<i>Decontamination</i>	Nyahkuman

Kajian ini mendapati bahawa sebanyak 12 istilah, iaitu 25.5% daripada keseluruhan istilah baharu (47 istilah) dibentuk melalui proses penterjemahan. Makna bagi sesuatu kata istilah itu adalah lebih tepat apabila istilah itu diterjemah dari bahasa asing ke dalam bahasa Melayu seperti dalam data di atas. Dalam proses penterjemahan yang telah ditetapkan oleh Pedoman Umum Pembentukan Bahasa Melayu ialah hendak memastikan bahawa istilah itu dibentuk dalam golongan kata yang sama dengan istilah asal bahasa itu dibentuk. Sebagai contoh kata nama perlu diterjemah ke dalam kata nama tidak boleh ianya menjadi kata kerja atau sebaliknya. Sebagai contoh dari data di atas ialah istilah *face mask* yang diterjemah ke dalam bahasa Melayu yang membawa makna pelutup muka. Di sini dapat dilihat bahawa istilah asalnya ialah kata nama yang juganya diterjemah menjadi kata nama.

Selain itu ciri semantik juga perlu dikekalkan semasa menjalankan proses terjemahan istilah. Misalnya istilah asal sesuatu kata atau frasa itu mempunyai ciri makna positif maka istilah yang diterjemah tidak boleh menjadi negatif. Sebahagian kata atau frasa dalam bahasa asing tidak perlu diterjemah ke dalam bahasa Melayu dengan mengikut kepada peraturan bahasa Melayu. Contohnya istilah lama iaitu *fronliners* hendaklah diterjemah sebagai *Barisan hadapan* bukan *Barisan-barisan hadapan*. Demi keseragaman dalam membentuk sesuatu istilah, maka sumber rujukan adalah amat penting dalam menyelesaikan masalah ini. Sumber rujukan yang diutamakan ialah istilah Inggeris yang merupakan juga istilah antarabangsa. Walau bagaimanapun sebahagian istilah daripada contoh di atas telah mendapat kelulusan daripada pihak DBP dan sudah dibakukan oleh mereka. Ini kerana setiap kepada istilah bahasa Melayu itu perlu dibentuk dengan melalui proses yang ditentukan oleh DBP.

ii. Proses Penyerapan

Selain daripada proses penterjemahan, istilah bahasa Melayu juga dibentuk melalui proses penyerapan. Penyerapan ialah satu proses menyerap istilah asing ke dalam bahasa Melayu, iaitu mengambil keseluruhan istilah asing dengan atau tanpa penyesuaian ejaan dan sebutan

(PUPIBM 2004). Melalui kaedah ini istilah asing yang diserap masuk ke dalam bahasa Melayu memperlihatkan mudahnya pemindahan timbal balik antara kedua-dua bahasa. Ini menunjukkan berlakunya pemindahan ilmu ke dalam bahasa Melayu daripada bahasa asing.

Istilah asing yang diserap melalui kaedah ini adalah lebih mudah dan ringkas untuk membentuk istilah bahasa Melayu berbanding dengan terjemahannya. Istilah asing yang diserap adalah lebih sesuai dan tepat kerana tidak mengandungi konotasi yang buruk sekaligus dapat menjadikan istilah tersebut lebih mudah difahami tanpa sebarang kekeliruan. Hal ini kerana, sekiranya istilah itu dibentuk ke dalam bahasa Melayu ianya akan mengelirukan kerana kemungkinan akan mempunyai padanan yang banyak sama maksud dengannya atau terlalu bersinonim. Proses penyerapan ini mementingkan kaedah penyesuaian ejaannya untuk bahasa yang diterjemahnya. Walaupun cara sebutannya lebih terarah kepada bahasa asing tersebut namun ejaannya perlu mengikuti kesesuaian bahasa Melayu. Jadual 4 akan menunjukkan contoh istilah baharu COVID-19 yang muncul sepanjang tempoh masa pengkaji menjalankan kajian. Contoh yang terdapat dalam Jadual 4 adalah istilah bahasa Melayu yang terhasil melalui proses penyerapan.

JADUAL 4. Istilah baharu yang dibentuk melalui proses penyerapan.

Bahasa Inggeris	Bahasa Melayu
<i>Pandemic COVID-19</i>	Pandemik COVID-19
<i>Quarantine</i>	Kuarantin
<i>Cluster</i>	Kluster
<i>Casual contact</i>	Kontak kasual
<i>Vaccine COVID-19</i>	Vaksin COVID-19
<i>Swab sample</i>	Sampel Swab
<i>Vaccine Immunization</i>	Imunisasi vaksin
<i>Active cluster</i>	Kluster aktif
<i>Active case</i>	Kes aktif
<i>Positive case COVID-19</i>	Kes positif COVID-19
<i>Negative case COVID-19</i>	Kes negatif COVID-19
<i>Risk reception</i>	Persepsi risiko

Sebanyak 12 istilah baharu bersamaan dengan 25.5 % adalah istilah yang dijumpai yang mengalami proses penyerapan. Proses yang sama dapat diaplikasikan ke atas peristilahan yang lain melalui proses penyerapan. Penyerapan ialah proses yang mengambil kata bahasa luar dan diterapkan dalam bahasa Melayu mengikut kesesuaian. Kaedah penyerapan dan penterjemahan ini biasanya dilakukan dengan unsur-unsur berikut:

- a) diserap secara keseluruhan bersama dengan istilahnya
- b) dikeluarkan daripada keseluruhan istilah dan digabungkan dengan kata daripada bahasa Melayu
- c) diberikan padanan dalam bentuk imbuhan dalam bahasa Melayu
- c) diterjemahkan sebahagian daripada keseluruhan istilah ke dalam bahasa Melayu

a) Penyesuaian ejaan

Berdasarkan contoh yang telah diberikan di atas, terdapat istilah yang dibentuk di atas adalah melalui kaedah penyerapan dengan penyesuaian ejaan seperti istilah *cluster* dan *kontak kasual*. Kaedah ini dilakukan supaya istilah itu lebih seragam untuk digunakan dan menjadi keutamaan ke atas bahasa Inggeris kerana bahasa tersebut merupakan bahasa kebangsaan. Contoh yang ini adalah merupakan istilah yang dibentuk dengan penyesuaian imbuhan istilah asing.

Kluster & kontak kasual – huruf “c” dalam kata asing “cluster” digantikan dengan “k” lalu membentuk “kluster” dan “kontak kasual” dalam bahasa Melayu.

b) Penyesuaian Imbuhan Istilah Asing

Selain itu, istilah asing terutama istilah yang diambil daripada bahasa Inggeris mempunyai awalan dan akhiran yang khusus yang membahwa makna yang tersendiri. Contoh ialah perkataan yang menukarkan daftar awalan atau akhiran asing ke dalam bahasa Melayu. Hal ini dapat dilihat dengan contoh kata frasa :

Kes positif, kes negatif, kluster aktif & kes aktif – akhiran “-ive” dalam kata asing “positive” dan “negative” digantikan dengan “-if” lalu membentuk “positif”, “negatif” dan “aktif” dalam bahasa Melayu. Bagi kata “kes” dan “klutser” istilah ini dibentuk melalui penyerapan penyesuaian ejaan bahasa asing ke dalam bahasa Melayu.

Pandemik COVID-19 – akhiran “-ic, -ique” dalam kata asing “pandemic” akan digantikan dengan “-ik” lalu membentuk “pandemik” dalam bahasa Melayu.

Kuarantin & vaksin COVID-19 – akhiran imbuhan “-ine” dalam kata asing “quarantine” (bukan Kimia, Farmasi) akan digantikan dengan “-in” lalu membentuk “kuarantin” dalam bahasa Melayu. Istilah “kuarantin” ini juga mengalami penyesuaian ejaan huruf awalnya yang menukarkan “q” kepada “k”.

Imunisasi vaksin & persepsi risiko – akhiran “-tion” dalam kata asing “immunisation” dan “reception” akan digantikan dengan “-si, -syen” lalu membentuk “imunisasi” serta “resepsi” dalam bahasa Melayu.

Sampel swab – akhiran “-le” dalam kata asing “sample” akan dipadankan dengan “-il, -el” lalu membentuk “sampel” dalam bahasa Melayu..

Berikutan kepada analisis yang dibuat dalam proses penyerapan ini ialah melakukan padanan dalam membentuk istilah baharu iaitu daripada bahasa Asing ke dalam bahasa Melayu. Istilah ini tidak boleh dibentuk sesuka hati tanpa syarat yang ditetapkan oleh pihak DBP. Setiap istilah yang ingin diperkenalkan kepada masyarakat perlu dibentuk mengikut Pedoman Umum Pembentukan Bahasa Melayu. Penyerapan istilah Asing perlu dibuat selari dan sesuai dengan imbuhan dalam bahasa Melayu kerana istilah baharu ini adalah istilah bahasa Melayu yang mewakili korpus bahasa Melayu dalam memberi makna dalam menjelaskan sesuatu kata atau frasa.

iii *Proses Gabungan*

Di bahagian ini data istilah yang dikumpul oleh pengkaji ialah data istilah baharu COVID-19 yang wujud dari proses gabungan penterjemahan dan penyerapan. Istilah bahasa Melayu dapat dibentuk dengan cara menterjemah dan menyerap istilah asing sekali gus. Istilah daripada proses gabungan ini boleh dibentuk dengan menggunakan 1), kata tunggal, 2) kata ganda (tanpa imbuhan), 3) kata ganda ,dan 4) bentuk gabungan. Jadual 5 menunjukkan contoh data yang telah dikutip oleh pengkaji yang menjalani proses gabungan dalam membentuk istilah baharu.

JADUAL 5. Istilah yang dibentuk melalui proses gabungan

Bahasa Inggeris	Bahasa Melayu
<i>Hand sanitizer</i>	Pensanitasi tangan
<i>Herd immunity</i>	Imuniti kelompok
<i>Screening hospital</i>	Hospital saringan
<i>Daily case</i>	Kes harian
<i>Cured case</i>	Kes sembuh
<i>Case distribution</i>	Taburan kes
<i>Corona virus disease</i>	Penyakit virus korona
<i>Test based strategy</i>	Strategi berasaskan ujian
<i>Physical distancing</i>	Penjarakan fizikal
<i>Self quarantine</i>	Kuarantin sendiri
<i>Social distancing</i>	Penjarakan sosial
<i>Contact tracking</i>	Pengesanan kontak
<i>Suspected case</i>	Kes disyaki
<i>Presumption case</i>	Kes andaian

Jadual 5 telah menunjukkan antara data yang telah dikutip dan dipamerkan dalam satu kelompok. Sebanyak 21 istilah bersamaan dengan 44.7 % merupakan data istilah baharu yang dibentuk melalui gabungan iaitu penterjemahan dan penyerapan. Ini bermaksud bahawa kedua-dua proses telah berlaku dalam satu frasa dalam membentuk istilah baharu. Proses yang berlaku adalah sama seperti yang telah dibicangkam di bahagian penterjemahan dan penyerapan, namun pengkaji akan mengambil satu contoh dalam membincangkan proses ini dengan lebih teliti dan mudah difahami.

Dalam menerangkan proses gabungan ini dibentuk ialah dengan menggunakan contoh istilah baharu iaitu *Pensanitasi Tangan*. *Pensanitasi Tangan* merupakan adalah istilah baharu yang dibentuk melalui gabungan yang terhasil daripada istilah asalnya iaitu *Hand Sanitizer* daripada bahasa Asing. *Pensanitasi* ialah istilah yang menerima imbuhan awalan iaitu *pen-* yang digabungkan dengan kata dasar iaitu *sanitasi*. Istilah kata terbitan menunjukkan pertalian yang teratur antara bentuk dan maknanya. Istilah kata terbitan boleh dimasukkan ke dalam paradigma, tetapi hendaklah diingat bahawa tidak semua paradigma mempunyai bentuk yang rapi. Ini menunjukkan bahawa paridgma kata sanitasi dengan *pen-* (*pen-D*) yang menjadikannya pelaku. Pelaku tersebut boleh merujuk kepada *pensanitasi tangan*, hal ini kerana huraian daripada istilah tersebut bermaksud bahan yang berupa cecair atau gel yang digunakan untuk membersihkan bahan pencemaran seperti kuman (bakteria, virus, kulat, dan lain-lain) penyebab penyakit.

Pensanitasi adalah kata yang wujud daripada bahasa Asing iaitu *sanitizer* yang namun menerima imbuhan *pen-* dalam membentuk istilah Melayu yang dijadikan sebagai pelaku dalam membersihkan tangan. Justeru, dalam membentuk istilah baharu COVID-19 ini kata tersebut telah bergabung antara satu sama lain melalui proses gabungan iaitu *pensaitasi tangan*. *Pensanitasi* wujud daripada proses penyerapan manakala *tangan* wujud daripada proses penterjemahan. Analisis yang dibuat ini telah menunjukkan bahawa istilah tersebut mengalami proses gabungan dalam membentuk istilah. Setiap contoh data yang tersenarai dalam jadual 5 juga menjalani proses yang sama seperti perkataan *penjarakan sosial*, *pengesanan kontak*, *imuniti kelompok*, *hospital saringan* dan sebagainya. Namun, ada juga istilah yang dihasilkan berdasarkan pemikiran Melayu, misalnya zon merah, zon kuning, kes harian, kes sembuh, dan taburan kes. Memandangkan istilah ini turut digunakan oleh masyarakat awam di media sosial, maka pembentukan istilah yang sedemikian perlu diperluas agar mudah diterima dan difahami. Penggunaan istilah yang menepati konsep asal makna tersebut adalah lebih selasa digunakan oleh masyarakat.

v. *Proses Singkatan*

Salah satu istilah lain yang digunakan dalam proses pembentukan istilah ialah melalui proses singkatan. Menurut Kamus Dewan Edisi Keempat singkatan ialah sesuatu yang disingkatkan, kependekan, ringkasan dan merupakan gejala umum dalam pemakaian bahasa. Proses singkatan ini melalui kaedah yang berbeza dalam membentuk istilah. Berikut merupakan istilah singkatan terbentuk dengan empat cara melalui penggunaan :

- a) menggugurkan satu bahagian atau lebih daripada dasarnya
- b) menyingkatkan huruf ejaan, tetapi sebutannya seperti bentuk legkap
- c) menggabungkan suku kata atau bahagian kata
- d) menggabungkan huruf pangkalan setiap kata istilah yang dipanggil akronim.

Akronim digunakan untuk merujuk secara ringkas kepada organisasi, institusi, perusahaan, persatuan, objek, peranti, teknologi, sistem, kaedah dan lain-lain yang terdiri dari pelbagai istilah. Menurut kamus dewan edisi keempat, akronim ialah kependekan yang terbentuk daripada gabungan huruf-huruf pertama atau suku kata beberapa perkataan yang boleh diujarkan sebagai satu perkataan. Dalam pembentukan akronim tidak semua kata diambil, tetapi hanya katan nama, kata kerja, kata sifat dan sedangkan artikel, penentu, kata kerja dan kata hubung tidak akan diambil kira. Pembentukan sesuatu kata bagi akronim juga tidak boleh dipisahkan dengan ruang. Contohnya G8 (kumpulan lapan) atau 1/6 (1 Jun). berdasarkan contoh tersebut akronim juga boleh dibentuk dengan menggabungkan huruf dan nombor dan tidak tertumpu kepada gabunga suka kata sahaja.

JADUAL 6. Istilah yang dibentuk melalui pengakroniman

Bahasa Inggeris	Bahasa Melayu
3C (crowded space, confined space, close conversation)	3S (sesak, sempit, sembang dekat)
3W (wash, wear, warn)	3 W

Jadual 6 menunjukkan dua istilah akronim COVID-19 bersamaan dengan 4.3% yang digunakan oleh KKM Portal MyHealth dalam memberikan maklumat mengelakkan daripada penyakit tersebut. Kedua-dua akronim tersebut dicipta daripada gabungan huruf dan nombor. Istilah yang pertama iaitu 3C dan mempunyai terjemahannya ialah 3S. Istilah sumber dapat memberi padanan yang tepat dan masih mengekalkan akronim dalam pembentukan istilah bahasa Melayu kerana ketiga-tiga kata yang digunakan mempunyai persamaan huruf awalan daripada setiap kata. Hal ini telah membawa kepada padanan istilah Asing 3C kepada 3S daripada kata (crowded place, confined space, close conversation) kepada (sesak, sempit, sembang dekat). Selain itu, istilah akronim yang kedua ialah 3W. 3W ialah akronim bagi kata *wash, wear, warn* yang digunakan oleh KKM Portal MyHealth supaya menggesa masyarakat sentiasa menjaga kesihatan diri untuk mengelakkan dijangkiti virus COVID-19.

4.3 *Analisis sosioterminologi.*

Sosisoterminologi ialah merupakan satu definisi peristilahan yang penting dalam memperlihatkan tiga perkara penting iaitu lambang, makna, dan objek. Pendekatan sosioterminologi, istilah dilihat sebagai sebahagian daripada bahasa, bukan sekadar simbol atau tanda dan juga sebahagian daripada kebudayaan. Oleh itu, kajian ini turut melaksanakan wawancara kepada pengguna istilah bagi memastikan istilah yang dibentuk menepati

keperluan dan kehendak pengguna istilah. Menurut Temmerman (2000), sosio-terminologi ialah bidang yang mengkaji tentang terminologi dalam masyarakat yang sebenar. Kenyataan ini turut disokong oleh Junaini Kasdan, et al. (2017, p. 190), pendekatan sosio-terminologi mengambil kira bahawa terminologi dipengaruhi oleh perubahan sosial masyarakat penuturnya dan mempunyai pertalian dengan jati diri budaya penutur bahasa itu sendiri. Konteks ini istilah merupakan satu fahaman yang amat penting dalam menyampaikan maklumat yang jelas dan mudah difahami. Penggunaan istilah yang salah akan menyebabkan maklumat itu mengalami kekeliruan semasa disampaikan serta memberi kesukaran kepada masyarakat. Justeru penggunaan istilah adalah amat penting supaya memberikan pemahaman kepada pengguna awam dan kesejahteraan masyarakat juga turut dapat dikekalkan. Terdapat beberapa istilah telah dikenal pasti semasa menjalankan kajian untuk melakukan perbincangan ini. Tujuan perbincangan ini adalah untuk menganalisis istilah yang tepat untuk digunapakai melalui pendekatan sosio-terminologi.

i. Awalan ‘Nyah’ Dalam Inventori Baharu Korpus Peristilahan Covid-19

Antara peristilahan baharu berkaitan COVID-19 yang ditemukan di akaun portal MyHEALTH di Twitter yang digunakan ialah *nyahkuman*. *Nyahkuman* mempunyai padanan dengan bahasa Inggeris iaitu *Decontamination*. Istilah ini sudah banyak digunakan dan penggunaannya juga adalah meluas di kalangan masyarakat tidak tertumpu kepada media sosial sahaja. Walaupun begitu, setelah dilakukan semakan berpandukan pangkalan data dan DBP istilah ini tidak dijumpai yang boleh merujuk kepada istilah bahasa Melayu. Namun terdapat pelbagai kata yang dijumpai yang menggunakan awalan nyah seperti *nyahlilin*, *nyahpecutan*, *nyahcas* dan *nyahasli*. Pada umumnya istilah ini dibentuk daripada awalan imbuhan ‘nyah’ kemudian digabungkan dengan kata nama iaitu “kuman” dan membentuk satu istilah baharu iaitu “*nyahkuman*”.

Menurut Kamus Dewan (2010), ‘nyah-’ bermaksud ‘awalan asing yang bererti buang atau hapus’, yang dalam istilah bahasa Melayu awalan ini dipadankan dengan awalan ‘de-’ atau ‘dis-’ dalam bahasa Inggeris manakala ‘kuman’ ialah organisma halus (tidak terlihat oleh mata kasar) yang wujud di udara, air, dan tanah, dan pada makhluk hidup dan mati, yang penting kepada manusia kerana kesan-kesan kimianya dan kadangkala menyebabkan penyakit, bakteria dan basil. Jadi ini menyebabkan tercetusnya istilah baharu, iaitu *nyahkuman*. Penggunaan *nyahkuman* dapat dilihat meluas digunakan dalam media sosial.

Meninjau penggunaan istilah di atas didapati gambar rajah di atas menunjukkan penggunaan selain daripada ‘*nyahkuman*’ iaitu ‘*disinfeksi*’ yang menunjukkan penggunaan istilah yang tidak selaras. Ini adalah kerana sebagaimana daripada masyarakat menggunakan padanan sebaliknya ‘*nyahkuman*’ untuk ‘*disinfection*’ dan bukannya ‘*decontamination*’. Istilah *disinfeksi* adalah berasal daripada perkataan bahasa Inggeris iaitu *disinfection*. Ini membuktikan bahawa istilah *disinfeksi* tersebut telah diserap masuk secara keseluruhan melalui penyesuaian ejaan dan digunapakai sebagai istilah dalam menghapuskan kuman yang merbahaya. Dalam jurnal COVID-19 dalam Korpus Peristilahan Bahasa Melayu: Analisis Sosio-terminologi yang diterbitkan oleh Junaini Kasdan (2020), didapati konsep asal *disinfection* ialah :

Disinfection box/chamber/tunnel/booth/partition/gate on the transmission of COVID-19, disinfection ialah a procedure, the results of which is transient, that eliminates many or all pathogenic microorganisms, except bacterial spores, and/or deactivates undesirable viruses on inanimate objects

Sumber : (<https://www.moh.gov.my>).

Berdasarkan huraian definisi konsep yang diberikan di atas adalah tepat bahawa *disinfeksi* boleh digunakan sebagai istilah dalam menghapuskan kuman atau virus COVID-19. *Disinfection* sekiranya diterjemah maksudnya ke dalam bahasa Melayu akan membawa padanan maksud *nyahjangkitan*. Namun dalam konteks data yang diberikan adalah lebih sesuai dan tepat untuk menggunakan istilah *nyahkuman* berbanding *disinfeksi*. Justeru, sesuai dengan prinsip sosioterminologi, iaitu pembentukan istilah turut dipengaruhi oleh persekitaran masyarakatnya, maka pembentukan istilah *nyahkuman* didapati lebih dekat dengan bahasa pengguna dan lebih mudah difahami, khususnya oleh masyarakat awam berbanding dengan istilah *disinfeksi* yang kadang kala digunakan dalam media sosial ini atau kelompok tertentu.

5. Kesimpulan

Secara umumnya, kajian ini dapat mengenal pasti sebanyak 62 istilah baru dan lama yang merupakan bidang Kesihatan Awam dan juga bidang-bidang lain yang dikaitkan dengan istilah COVID-19. Daripada 62 istilah yang dikenal pasti, sebanyak 15 istilah dari pelbagai bidang merupakan istilah lama namun muncul semula dan kerap digunakan oleh KKM Portal MyHealth secara aktif. Hal ini kerana istilah tersebut masih relevan untuk digunakan dalam menyampaikan maklumat COVID-19. Selain itu, sebanyak 27 istilah baharu telah dikenal pasti berada di bawah subbidang Kesihatan Awam yang sudah dibakukan oleh DBP. Ini menunjukkan bahawa masyarakat memanfaatkan segala usaha DBP dalam membakukan istilah yakni digunakan oleh masyarakat secara tular. Selebihnya sebanyak 20 istilah merupakan istilah baharu yang masih belum dibakukan oleh DBP untuk menjadi korpus bahasa Melayu namun digunakan oleh masyarakat. Pembentukan istilah adalah sangat penting bukan sahaja dalam bidang Perubatan yang dikaitkan dengan COVID-19 malah dalam semua bidang. Hal ini adalah untuk membantu dalam memperkayakan korpus bahasa Melayu dan melahirkan bahasa baharu dengan begitu pesat. Pembentukan istilah yang dihasilkan oleh masyarakat juga turut diterima penggunaannya sekiranya tidak bertentangan dengan Pedoman Umum kerana bahasa itu mampu berkembang daripada penutur itu sendiri. Ini menunjukkan bahawa masyarakat memainkan peranan yang sangat penting dalam menyumbang percambahan korpus bahasa Melayu.

Berdasarkan analisis sosioterminologi, dapat dirumuskan bahawa sebanyak 20 istilah baharu yang ditemui digunakan oleh masyarakat yang dihasilkan melalui persekitaran sosial yang dihadapi oleh mereka. Pembentukan istilah adalah amat penting kerana istilah yang dibentuk sesuka hati akan menimbulkan salah faham kepada pengguna. Walaupun perubahan persekitaran yang baru mampu menghasilkan istilah namun istilah yang dibentuk haruslah selari dengan Pedoman Umum yang ditetapkan oleh DBP. Dari aspek pembentukan istilah, analisis sosioterminologi bukan sahaja dapat mengembangkan korpus peristilahan malah dapat menyingkap kebijaksanaan orang Melayu dalam membentuk istilah. Oleh sebab itu, usaha atau kerjasama antara penggubal istilah dengan masyarakat perlu diperluas untuk menghasilkan istilah pelbagai bidang berserta huraian yang lebih mantap demi membuktikan bahasa Melayu mampu mengunakkan bahasa ilmu tinggi.

Rujukan

Ainon Mohd & Abdullah Hassan. (2008). *Teori Dan Teknik Terjemahan*. Kuala Lumpur : PTS Professional.

- Asrul Azuan Mat Dehan, Hajah Nor Azuwan Yaakob dan Jama'yah Zakaria. (2014). Gerak Kerja '5P' Pembentukan Istilah Bahasa Melayu. *International Journal of Language Education and Applied Linguistics (IJLEAL)*. Penerbit Universiti Malaysia Pahang.
- Bernama. Julai (2020). Penjarakan Sosial Ditukar Kepada Penjarakan Fizikal. <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/penjarakan-sosial-ditukar-kepada-penjarakan-fizikal-253475> [1 Jun 2021]
- DBP. (1992). *Pedoman Umum Pembentukan Istilah Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka
- DBP. (2005). *Pedoman Umum Pembentukan Istilah Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka
- Dewan Bahasa dan Pustaka. (2010). *Kamus dewan edisi keempat*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Fauzilahyaton Mustafa. (2002). *Peristilahan Bahasa Melayu*. *Pelita Bahasa*, 14(11), 14-15.
- Hasnah Mohamad, Noorul Khairien Abdul Malek dan Nor Husna Abd. Razak. (2020). Pembentukan Istilah Sains Kesihatan Oleh Pengguna Dalam Teks Umum Bahasa Melayu. *GEMA Online Journal Of Language Studies Volume 20(3)*, August 2020 [Http://Doi.Org/10.17576/Gema-2020-2003-06](http://doi.org/10.17576/Gema-2020-2003-06)
- Junaini Kasdan, Harshita Aini Haroon, Nor Suhaila Che Pa dan Zuhairah Idrus. (2017). Gandaan Separa Dalam Terminology Bahasa Melayu : Analisis Siosioterminologi. *GEMA Online Journal Of Language Studies Volume 17 (1) February*
- Junaini Kasdan, Rusmadi Baharudin dan Anis Shahira Shamsuri. (2020). Covid-19 Dalam Korpus Peristilahan Bahasa Melayu: Analisis Siosioterminologi. *GEMA Online® Journal of Language Studies Volume 20(3)*, August 2020 <http://doi.org/10.17576/gema-2020-2003-13>
- Othman Ismail. (1992). *Peristilahan Bahasa Melayu: Di antara konsep, makna dan definisi. Ke arah pembentukan istilah yang sempurna*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka & Kementerian Pendidikan Malaysia.
- Prof. Emeritus Tan Sri Dr Dzulkifli Abdul Razak. (2020). <https://www.bharian.com.my./rencana/lomnetar/2020/06/074914/guna-istilah-tepat-didik-rakyat-tangani-covid-19> [Diakses pada 22 Disember 2020]
- Rusli Abdul Ghani & Hazimah Yusof. (2001). Penggunaan Istilah Teknologi Maklumat dan Komunikasi: Suatu Kajian Berdasarkan Teks Akhbar Harian. Kertas Kerja Seminar Cabaran Penulisan Sains dan Teknologi Dalam Alaf Baru. Anjuran Universiti Kebangsaan Malaysia & Dewan Bahasa dan Pustaka
- Temmerman, R. (2000). *Toward new ways of terminology description: The sociocognitive approach*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Pub. Co.